

A hét filmjei

VÉRREL ÉS KÖTÉLLEL

Már azt hittem, túl vagyok mindenem. Már abban reménykedtem, hogy a 301-es parcella drámáját —, ha nem is megbékélésé, de legalább elviselhető történelemmé oldja az emlékezők vallomása... A kollektív, az országnyi „amnéziát” megtörő „ki-beszélés” lehetősége. Hisz az elmúlt néhány hónap alatt életírások, filmek, drámák, zaklatott tanúvallomások, vád- és védbeszéddek sokasága idézte fel 1956 tragédiáját. A forradalom, majd a megtorlás sokáig elhallgatott, rettenetes titkait, tényeit.

... Most, hogy megnéztem Erdélyi János és Zsigmond Dezső *Vérrel és kötéllal* című döbbenetes dokumentumfilmjét, már tudom: nincs remény. Elég néhány mondat, és máris zaklató, félelmetes jelenidejűséggel telítődik mindaz, ami volt... S furcsa módon, nem is az özvegyek, árvák, a hajdani, az ÁVH-s sortűzet túlélők megrázó vallomásainál érzem úgy, hogy „nem vagyok túl, semmin sem” —, hanem egy precíz, tárgyyszerű, a teljes „vagyoneklobzást” rögzítő jegyzőkönyv láttán, hallatán...

Talán a jogtalanul kivégzett *Tihanyi Árpád* tanár, vagy *Gulyás Lajos* lelkes hagyatékából került elő, a szentelenségében is iszonyatos végrehajtási jegyzőkönyv? Már nem tudom pontosan. De a jegyzőkönyvet felolvasó monoton hang hallatán, képek nélkül is, szinte „látom” az egykori jelenetet... Az anya és a gyerekek épp most hallották meg a rettenetes hírt a kivégzésről, s kiürült, reménytelen tekintettel figyelik a végrehajtó lépéseit, aki le, s föl járkálva a szegényes szobában, szenttelen egykedvűséggel diktálja a következőket: „1 db. szekrény, á 400 forint.” „1 db. barna felöltő, pecsétes, á 300 forint.” „Hat pár zokni, stoppolt, á 6 forint.” „3 db. alsónadrág, fehér, á 10 forint.”

Iszonyat. A szegénységet is „elkobzó” vagyoneklobzó jegyzőkönyv láttán, hallatán arra gondolok: hiábavaló minden. S csak **Eörsi** versét mondogatom: „*Drága barátom, nem tudom, ki vagy, de együtt cipeljük a holtnakat...*”

S egyikünk sem lehet már szabad. Sem az áldozat, sem a túlélő, sem a gyilkos. Mert

„fogva tartanak, irányítanak, kötélen csüngő büszkeségeink.”

És a megélt, továbbgyűrűző félelmeink.

Mert a *Vérrel és kötéllal* című dokumentumfilm —, amely az 1956-os mosonmagyaróvári sortűz, majd a

a tüntető tömeg.) Félt a golyószórót kezelő, a kézigrántót hajigáló sorkatona, mert még sohasem volt „fronthelyzetben”, s úgy gondolta; mégiscsak disznóság, „*hogy a tüntetők, amelyeknek tagjai éppúgy proletárok, mint ő, le akarják fegyverezni...*” Félték a tüntetők is, akik teljesen védtelenül

Akik túléltek a vért és a kötélt

népharag, a bosszú, és a megtorlás tényeit próbálja kideríteni, feltérképezni —, végül is arról szól, hogy a félelem fontos szerepet játszott tragédiában... Félt a laktanyaparancsnok, aki ma is azt állítja, nem ő adott jelt a tüzelésre. (Csak félelemből emelte fel a kezét, amikor a közelébe ért

áldogáltak a határőr-laktanya előtti téren. (Egyik-másik túlélő vallomástevő szemén még most is, akaratlanul is átsuhan a félelem.)

És félték a bírák, az ügyészek is, akik a megtorlás éveiben aláírták a halálos ítéleteket. Csakhogy az ítélethozók félelmére —, nincs felmentés! **Gantner Iлона**

SZENVEDÉLY ÉS HAJLSZA

Feljövöbén van az ausztrál filmgyártás. A krokodilokkal küzdő hős több részes kalandjai után, egy vidéki seriff mindennapjaival találkozzhatunk. Már amennyiben mindennapinak lehet nevezni a nagy kábítószeres fogást. Ám, ha ezt nem, az utána következő eseményeket már mindenképpen.

Craig Lahiff *Szenvedély és hajlsza* című filmjében ugyanis mindent a sok, nagyon sok pénz irányítja. A bórondnyi dollárt üldözi a körzeti rendőr, a beosztott rendőr, meg az előbbinek a felesége, a hozzá tartozó szeretővel egyetemben. Itt már nincs erkölcsi alapja senkinek, még a banditák sem becsületesek, hiszen a sok ezernyi dollárért cserébe olyan heroinszállítmányt adtak át, amiben időzített bomba volt elrejtve.

A kellékek alkalmasak lennének az izgalmas krimihez, de sajna, ezzel adós marad a rendező. Hiába hullanak úgy az emberek, mint bármelyik jobb *Shakespeare*-tragédiában, nekünk legfeljebb az a szenvedélyünk, hogy az unalom nem hajszol haza minket. És ha hősiessé kibírtuk a teljes másfél órát a vászon előtt, megtudhatjuk, amit egyébként jóval hamarabb is sejtettünk, a dollárok hamisítványok.

Hiába no, kölcsönkenyér visszajár. Igaz, kissé érthetetlen, hogy az állítólag kiváló zsaru miért nem ismerte fel a hamisítványokat. Ugyanis azok olyan selejt minőségűek, hogy az első esőnél lefolyik a papírról a festék. Igaz, a száraz évszak kellős közepén vagyunk.

Sz. Z. L.